

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvevő:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 28.

A föld mozgósítása.

Irta: Kirschanek Ödön.

Nagyon vegyes érzelmekkel nézünk az új parlamenti ülészek megnyitása és működése elé.

Mindjárt ki is mondjuk, hogy mi ettől a parlamenttől, melynek többségét ily szembenálló heterogén elemek képezik, közgazdasági téren üdvös alkotásokat nem remélhetünk. Tűz és víz össze nem fér, ultramerkantilizmus és agrarizmus sem férhet össze egy pártban, mely a kormány politikáját támogatja. Az egyiknek távoznia kell onnét, ha a kormány tett ígéreteit beváltani akarja.

Ugyis emelkednek hangok, melyek a Széll-kabinet programját, mely az ország agrikulturájának első sorban való gondozását ígerte, hipokrizisnek mondják, mely csak ígér, még pedig nagy hangon, de az ígérethöz be nem vált semmit.

Ha a kormány azt akarja, hogy az ország közvéleménye, mely *közgazdasági programját* nagy meglepéssel fogadta, bizalommal tekintsen a jövőbe, akkor ki kell dobni a kormány hajójából azt a fenékterhet, melyet az ultramerkantilizmus képeznek, mely megakadályozza a hajót szabad mozgásban, hogy kiköthessen azokon a partokon, ahol az ország gazdasági függetlenségét nem a merkantilizmus érdekepolitikája fojtogatja.

Ez az érdekepolitika, mely a liberálisták kalózlógója alatt az összes társadalmi és közgazdasági bajokat zudította

a nyakunkra, most a földbirtokviszonyokra vetette ki hálóját.

A földbirtokviszonyok nálunk jók voltak mindaddig, míg a liberális gazdálkodás a régi kereteket meg nem mozdította. Most aztán, hogy elpusztult a parasztság és meggyöngült a középbirtokos osztály, keresik a panaczeát arra nézve, hogy új paraszt osztályt teremtsenek és a középbirtokos osztályt megerősítsék. Ezt pedig úgy vélik elérhetőnek, hogy feloldják a lekötöttség alól a hitbizományi birtokokat és a feloldás után átkötöztetik az Alföldről és egyebünnenről az erdő és bányagazdaság régióiba. A volt hitbizományi birtokokból aztán természetesen parasztbirtokokat alakítanak, mert első sorban a kisbirtokos osztályról kell gondoskodnunk, mely azonban, mivel hogy a kormánypártban meghuzódó merkantilista tábor a jövőben is megakadályozza minden oly szociális törvényhozási működést, mely a parasztszót erősíteni és az uzsora kizsákmányolásától megmenteni, ez csakhamar a réginek a sorsára jutna és elpusztulna. A magyar faj terjeszkedése helyett tehát azt érnék el, hogy elősegítsék a kivándorlást, melynek révén évenként eddig is temérdek nemzeti erővész el.

És az a földbirtok, melyet felszabadítottunk, hogy a magyar faj terjeszkedését elősegítse és a nemzeti erő gyarapodását idézze elő, a hazátlan nagytőke kezébe kerülne, mint ilyen pedig sem társadalmi, sem nemzeti feladatát nem teljesítené, a miről az eddigi tapasztalatok bő és meggyőző adatokkal szolgálnak. Semmi kedvünk azt a proceszust elősegíteni, mely végkövetkezményeiben a

nagybirtok azon nemét gyarapítaná, melyből már eddig is túlsok alakult s mely mást nem ismer, mint a föld és népének kizsárolását, mely áldás helyett átkot és elégedetlenséget szül. A ki magyar és keresztény, az nem kívánhatja, hogy birtokviszonyainkban oly változás álljon elő, mely lehetővé teszi, hogy új kisbirtokos osztály alakítsa címén a tulajdonjog szentsége ellen intézzünk merényletet és a nemzetközi nagytőkének biztosítsunk új fruktifikációs jogcímeket.

Beksicsék és a merkantilista lovagok földéhes hada tehát hiába agyarkodnak a hitbizományok és a nagybirtok ellen. Ahogy most állanak a viszonyok, lehetlenné van téve a magyar föld mozgósítása azok érdekében, kik a nemzetközi mozgó tőke szemüvegén nézik a magyar viszonyokat és sem a magyar nép sajátosságait, sem szükségleteit nem ismerik. Nem a földéhes fokozásával, hanem annak inkább visszautasításával fogjuk a birtokviszonyok kérdését megoldani, annál is inkább, mivel a tapasztalat bizonyítja, hogy nem az a legveszedelmesebb elem, mely földdel egyáltalában nem rendelkezik, hanem melyet az olyan nagybirtok tulajdonosa, vagy bérlője, mely a nagybirtoknak sem szociális, sem nemzeti feladatát nem ismeri, kizsárol és rabszolgává tesz. A szociális feladatának magaslatán álló nagybirtok a gondviselő apa szerepét játssza a föld nélküli és törpe birtokkal rendelkező néppel szemben.

Igazat adunk a merkantilistáknak abban, hogy új alapokra kell fektetni a magyar politikát. Mi ezt első sorban a magyar faj konszolidációja érdekében követeljük. Az eddigi alap, mely minden-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Hadak utja.

Hiteles kútfők nyomán tovább zengi: **Buksy.**

Második ének.

Hozzátevé a mindedig elmondottakhoz, hogy a rózsaszínű hajnal épen hogy bontogatta leplét a kelő nap sugarai nyomán, — tisztelettel felkérem a nyájas olvasót, vessen egy pillantást a Barátok utcájába, ott is azonban a legimpozánsabb sarok épületre, amelyet kívül a síró-rívó fáták sűrű koszorúja, belül pedig a mindig ridegnek mondott katonai szellem tart körülfogva és leng át e pillanatban.

Mert nem mindennapi látványok esnek ilyenkor a tágas laktanya udvaron, a csenevész nővendék-fák körül.

Százával láthatók a legkülönfélébb látyúk, a melyek között a domináló elementum leginkább a boeskor. A látyúktól felfelé pedig lenyúlóbb igénytelen gunyába bujtatott alakok. A kimondhatatlan ruhadarabok fölé diszkrét borul mégis — nagy általánosságban — egy csodálatos szabásu haczuka, a melyik mellény is, kabát is, parköpeny is, meg essököpeny is; főként azonban pruszli és határozottan a medve bundájára emlékeztető modorban pré-

mes. Betetőzi mindezeket egy tág körü kalap, amelyről az első látszatra lerí, hogy esernyő is napernyő is, azonfelül pedig családi ereklye, azt azután már csak a bensülöttek tudják, hogy ezen készség ivópohár is.

És lám, a százával nyüzsgő ember-raj egyes csoportokká sűrűl az udvar különböző részeiben. Igen. Éles megkülönböztetést támaszt egyed és egyed között azon körülmény, vajjon melyik századhoz tartozik immár ez, vagy amaz alak.

A csoportok tömör félkörbe formálódnak egyes bádogburkolatu ajtó előtt.

Néma a csend. Csak olykor hallatszik, az ajtó rejtekéből.

— Opre Vazul! Máris Pás! Kása Mihály! — és hasonlatos szakgatott felkiáltások.

A mely felkiáltásokra, talán válaszképpen, riadt nyekkenések törnek utat az összesűrűlt félkörből:

— Gyellem! Jellent! Gyelén!

Ez azután mind, de mind azt jelenti, hogy az illető, akit keringőre hívtak, a maga civil valóságban ott áll. Áll és vár.

A tömör eszmeeserét sajátos jelenség követi és kíséri lépten-nyomon.

Mondhatnám: Repülő garde des robes.

Igen, mert bitang köppenye, hasonlatos képpen czéltalan nadrágok, zubbonyok, sipkák, szijjak, bőrdöngök és egyebek kelnek légi utra. Ám ez a vigasztalan kóválygás, ott a levegőben,

roppantul tiszavirág — életü ám. Mert napbarnított kezek merednek a levegőbe, szétterpedt, bütykös ujjak, a melyek tüneményes gyorsasággal fülelik le a levegőben kalandozó »felszerelést.«

Igy fordul azután, hogy a sűrű félkör hamarosan tágul, helyet engedve egy másiknak, és míg a bádogos ajtó előtt ujjal megindul a velős eszmeesere, míg újra szárnyra kelnek a röpke ruhadarabok, addig a falak mentén, a törpe fák tövében, minden zugban, szögletben alakok láthatók; buzgó alakok, akik szörnyű odaadással kísérik lábaikat a bocskor-szif labyrinthusokból, csizmák és egyebekből.

Engedjék meg, hogy ennél a kritikus részletnél én is lyrai szökéssel élhessek és minden átmenet nélkül önök elé állithassam azt a csodabogarat, a melyik a mondott átalakuláson ime általesett.

Kétségkívül fényképező masinéria elé való alak, az ezer ráncu bakanadrágban, levélszerény nagyságu, kaffogó bakkancsaiban, egy másikat még mindig befogadni kész zubbonyában és az orozimpákig ereszkedő sipkában.

De azért korántsem szomorú, késébesett, avagy ideges egyik is. Mert, ime rajta vagy a katonai ruha és a katonai ruhából áradó naftalinnal egyidejűleg a civil szempontokat romba döntő katonai szellem is behálózta a a felöltöztetett fiatal.

ben a merkantilizmusnak kedvezett, megbizhatatlannak és rossznak bizonyult, ezt a merkantilisták maguk is elismerik, de a bajon segíteni úgy akarnak, hogy kiterjeszteni akarják a rossznak bizonyult merkantilisták alapját. Ebből azonban mi nem kérünk, sem az ország és népe. Rajtunk csak a nemzeti irányu gazdasági és szociális politika segít; aki ennek kereteit holmiféle földmozgósítási teóriákkal megköti, az kommunista eszmékkel táplálkozik, ezek pedig nem kellene sem testünknek, sem lelkünknek.

Az új ülészak megnyitása.

A főrendiház ülése.

Budapest. szept. 28.

Báró Vay Tibor elnök az ülést megnyitja.

A királyi leirat felolvasása után, a melyet a főrendek állva hallgattak végig, felolvastatnak a képviselőházból érkezett leiratok.

Mielőtt a napirendre áttérnek, elnök meleg szavakban elparentálta Schusztér Konstantin váci püspök és gróf Zichy Gábor főrendek elhunytát.

Indítványára részvétiratot fognak úgy a váci káptalanhoz, mint a Zichy-családhoz intézni. (A ház tudomásul veszi.)

Felolvastatnak a belügyminisztertől érkezett leiratok, a melyek szerint Goldis János, Metianu János, gróf Bethlen György és Bilto István a főrendek tagjainak sorába felvételtek. (Kiadatnak az igazoló bizottságnak.)

Gróf Andrássy Géza időközben képviselőnek választott, a Ház tudomására hozza.

Gróf Zichy Károly aradmegyei nagybirtokos a főrendek sorába felvételtek.

Császka György indítványozza, hogy ő Felsőháznak október 4-én nevenapja alkalmából a Ház az elnök útján hódoló tiszteletét tolmácsolja. (Elfogadják.)

A mai jegyzőkönyvnek hitelesítése után az ülés háromnegyed 1 órakor véget ért.

A képviselőház ülése.

Nagy nyüzsgés-mozgás között nyílt meg a képviselőház első ülése. A képviselő urak napbarnította arcokkal jelentek meg a folyosón és a teremben. Itt vannak a »jövendősek« is, az

időközben megválasztott új képviselők. Köztük Vészi József, aki a dissidensek soraiban foglal helyet. (A dissidensek még mindig külön testet képeznek.)

Mindenki az iránt érdeklődött: mi lesz ma? Lesz-e vita a Hentzi-ügyben? Kossuth nagy paksamétával jár-ke, Olay Lajos sötét arczzal szivja a britannikáját.

A bizonytalanságban egyszerre megjelenik Széll Kálmán. Nyomban elfogja Kossuth és bevonulnak a miniszteri szobába. Nem sokáig tanácskoztak. Kossuth derült arczzal jött ki:

— Paktum! paktum! szaladt a hír.

Csöngettek, képviselők, miniszterek, karonfogva mentek a terembe.

Perczel Dezső elnök felolvastatta a királyi kéziratot, mely ugyanaz, mint a júliusi elnapoló kézirat.

Azután tudatta, hogy a *kassai színház* mai megnyitójára a ház tagjai meghivattak. Akik a déli vonattal indulni akarnak, az ülés után jelentkezzenek.

Majd a kérvényeket olvasták fel. A Hentzi-kérvényeknél Kossuth Ferencz állott fel és csöndesen kérte, hogy utasítsák a kérvényi bizottság e kérvények gyors elintézésére.

Széll Kálmán miniszterelnök hasonló csöndességgel felelte, hogy ilyen kérésre már volt precedens s nincs ellene kifogása.

Ezzel az elnök bezárta az ülést.

Mindenki mosolygott. Hol van *Eötvös* Károly? Erre készültek 3 hét óta.

De hát mi a paktum magva?

Egy kis kijelentés, Széll Kálmán ezt mondta Kossuthnak:

— Október hatodikán nem lesz ülés! Többet nem mondhatok.

A pécsi kath. egyetem.

B. e. Schusztér Konstantin püspök halála és fejedelmi alapítványa alkalmából nem régebben bővebben foglalkoztunk a kath. egyetem ügyével. Hála Istennek! — ismét irhatunk róla. Helyei Sámuel pécsi püspök személyében határozó támogatóra talált az egyetem ügye, mely leghamarabb és legkönnyebben éppen Pécsen lenne felállítható, mert ott már biztos anyagi alapokra fektették a theologiai intézetet

és a püspöki jogakadémiát. A pécsi püspök sajátjából 100,000 frtot áldoz e nagy célra, melynek megvalósítása érdekében most papjait is áldozatra szólítja következő szép körlevélben:

Napjaink szomorú viszonyai közt, mikor a társadalmi és magán élet hanyatlásának, a közös rosszabbra fordulásának aggasztó tünetei jelentkeznek mindenünnen, mikor azt látjuk, hogy a kereszténység üdvözítő tanainak fényét, mely eloszlatja a tévedések ködét s fölvilágosítja az értelmet, elhomályosítani, a kereszténység újjáalkotó erejét meghiusítani, az Egyháznak kétezer éves, a keresztény államok műveltségét megtermő jogait megingatni és gyökerestől kitépni igyekeznek, egyszóval: midőn Krisztus birodalma helyébe a sötétség s gonoszság országát akarják fölállítani: ezen szomorú állapotok közt a mi föladatunk, tisztelendő testvérek, kiket Mesterünk a világ világosságául rendelt, hogy a tudás fényével másoknak világítsunk; a mi tisztünk, kik a föld sava vagyunk, az erkölcsök épsége s a kereszténység alapjainak sértetlen megóvása fölött örködni. Ezen nemes feladat betöltésére minden erőnket latba kell vetnünk, minden alkalmas eszközt megragadnunk, semmi gondtól, munkától vagy áldozattól nem szabad visszariadni.

A történelem tanúsága szerint az emberiség újjáalkotásában az Egyház leghatásosabb eszközei a tanintézetek voltak, alapítottak, legyen akár a művelődésnek, akár a tudományok magaslatára törekvők számára. Szent Pál szavai szerint: »Bölcséknek és tudatlanoknak tartozunk« (Rom. I. 14.); azokkal egyesülten kell küzdenünk, ezeket pedig, ha csüggednek és lankadnak, erősíteniük és bátorítaniuk kell. Az iskolák számával és színvonalával párhuzamosan gyarapodott vagy csökkent az Egyház befolyása a nyilvános és magánéletre. Innen eredt az Egyház legkiválóbb fiainak a tudományos intézetek létesítésére és felvirágoztatására irányuló törekvése

Dicsőségeben uralkodó szent Atyánk, XIII. Leó pápa minden alkalmat fölhasznál, hogy a keresztény népeket meggyőzze, miszerint korunk bajainak gyökeres orvoslására, a mévelt osztályoknak az Egyházba való terelésére, a hitetlenség mérgétől megferítetett s megrontott tudománynak régi fényében és tisztaságában való visszaállítására keresztény szellemű fensőbb tanintézetekben kell keresni a legalkalmasabb és legbiztosabb orvosságot. (Itt idézi a körlevél 5 Szentsége 1897. aug. 1-ről kelt »Militantis Ecclesiae« kezdetű constitúciójának ide vonatkozó szavait s aztán így folytatja):

Könnyed mozdulattal gyurja egy köteggé polgári hüvelyt, azon hüvelyt, a mely immár a padlásra kerül és 35 napig átadatik a közmegegyezéssel elegendes feledésnek.

De másrészt, ime, eddig egyetlen, zsúfolt tömeget képeztek mindannyian; egyaránt szorongtak, egyaránt hullámoztak és egyaránt hallgattak, türelmes várakozással.

Mig most? Lám egyesek nyakán fehér csillagok jelentkeznek és ezzel vége a puszi pajtáságnak. A csillagosok ábrázatán észrevétlenül 50%-al több erély mutatkozik, míg a csillagtalanokén ugyanígy az önkéntes tisztelet.

Érthető állapot és kedély változás, ha meggondoljuk, hogy Pero Juon ezuttal is Pero Juon maradt, holott Balázs Irimie innétől kezdve tizedes is, sőt »ur« is. E két fogalom azután semmiképpen nem egyeztethető össze másként, mint egyrészt a szuverén fennhatóság, másrészt a sarokkoppintással egybekötött totális odadás láncz-szerű fennforgásával.

Ezenközben szédítő forgalom támad a kintinban. Nem kicsinyben, nem nagyban, hanem egyszerűen mesésen indul itt fogyásnak a bakkancs szij, fénymáz, viasz, cipő és a népies jellegű szeszélyes italok tömege.

Egyetlen tü hogy leessék, nos arra itt hely nincs, ám arra sem, hogy felvevődjék. Százak gyűlnek egybe a sok surlódástól szinte forró, pudlin, pedig forintot nem igen vált itt senki.

Ezt a szédítő össze-visszaságot az emberiség legelső és legnagyobb történetirója úgy

nevezte, hogy: chaosz; a kantinosok ellenben úgy hívják: aratás.

Itt az első, kecségető alkalom, hogy azon bizonyos úszók, tinók, birkák és egyebek, amelyek a bevonulás elé akadályul tornyosultak és mint ilyenek elhárítottak, a katonáskodás első pillanataiban lelki támaszul szolgáljanak.

A kapun kívül pedig, ahol a bunak eredt fáták szivszorongva várakoznak, olykor-olykor mozgódás észlelhető. Mindannyiszor történik ez, valahányszor a laktanya kapuján által lép egy-egy katonává alakult férjem, avagy bátyám uram.

Ilyenkor egy bubánatos fáta is előlép a tömegből és pityergő szózáttal hozza színre mindazt, amit a karján lógó kosárka rejteget. Ezek azon bizonyos hazai harapni valók, amelyek az idegenbe szakadt hadi szívet — ha végkép nem is — de ideig örökig bizvást visszafordítják az otthon maradt édes felé.

A bucszkodások pedig lezajlanak a szokott formák között. A komoly hadi utolsó intézkedéseit, a melyek a nádfedelű kis házikó bel-és küléletét érdeklik; szigorú takarékoságra inti a szalmaövegységre jutott asszonykát; tiszteltet — záradékul — mindeneket, akik otthon találhatók, főleg pedig a dászkaált, a postást, vagy a jegyzőt, akik annak idején a tábori postával kapandó pénzeket gyöngéd sorok kíséretében utba indítják. Az asszonykák pedig — ugyan mint is lehetne ez másként — sűrű könnyhul-

latások közepette veszik mindezt tudomásul, miközben a minden állam támaszát és talpkövé: hűséget kötik szívére a férjüramnak.

Am riadóként harsan, a bucsucsök csattan. Nincs immár idő az enyhébb érzelmekre; magasabb szolgálati érdekek szólitának talpra mindenkit a laktanyaudvaron.

— Megfőzték mán! Fújhatod mán! Ezt éneklí az éles kürt. Ez pedig annyit jelent, hogy kész az ebéd. Így fordulván pedig a közviszonyok, a hadiak ambiciója kised bádögcsézékké sűrűl, ott a konyhák körül.

A hatalmasan lángoló tüzhelyről lekerül a vaskondér, óriási deszkalapokon husporciók lesznek láthatók; a forrongó várakozás dühös szóvitává fajul egyes helyeken; aztán sustorogva meritenek a nagy kanalak, zuhogva ömlik a koszt a csészékbe és felhangozván a vezényszó: Oszolj! — csend lesz.

Unnepélyes, sejtelmes csend a tágas udvaron.

Nem esik szó, hangosabb beszéd; nincs vita, avagy nézeteltérés. De mindenütt villogó kanalak mozognak, lassu egymás utánban, csészéktől fel, ajkaktól le s nem hallatszík más, csak az a csodálatos zene, amit 800 és néhány komoly hadi, forró levest szörbölvé hallat ilyenkor.

Ezzel az aktussal befejeződött azon fontos mozzanat, amelyet »felszerelés« néven ismer a katonák foglalkozási naplója.

Nincs már szürke, avagy világos ruha a

Vajha nemzetünkre is illenének azon szavak, melyek az említett körlevelében a német nemzetre vonatkozólag olvashatók: »Nagy abban a ti nemzetetek érdeme, hogy szorgalommal és tanulmányokkal szerencsésen és bölcsen törekedtek hazátok dicsősége emelésére, a magán és közjó előmozdítására.«

Mindenki tudja, hogy városunk díszére és dicsőségére hosszú időn át egyetemen volt Pécs, hazánkban az első, melyre másfél századon át seregltek mindenfelől a tudomány-szomjas ifjak. Ezen pécsi egyetemet, mely városunkban, mint azon időben Magyarország városai között kiváló és tudományok ápolására legalkalmasabb városban fölláttatott, V. Orbán pápa 1367-ben kelt bullájával megerősíté s ebben a legnagyobb dicsőréttel halmozza el Lajos királyt nemes szándékáért, gazdag kiváltságokkal ruházta fel az intézetet s magaslatos célját a következőkben foglalja össze: »Hőn óhajtjuk, hogy országok a tudományokban gazdagodjék és termékeny legyen, szüljön fiakat, kik érett megfontolással s erényeik fényével tűnnek ki, legyen a tudományok forrása kiapadhatatlan s merítsen teljességéből mindenki, aki a tudományokra szorjuhozik!«

Fájdalom! városunk ezen díszé, a legfőbb tekintély által örök időkre tervezett egyetemünk az idők viszontagsága közben elpusztult, 300 hallgatójával együtt Mohács térein dicsőséges sirba dőlt — de nem a föltámadás reménye nélkül.

Tudva van, hisz ércznel maradandóbb emlék hirdeti, mely mindig szemünk előtt van, hogy halhatatlan emlékü elődöm br. Szepessy Ignác néhai pécsi püspök életének legfőbb célja, legforróbb kívánsága volt, hogy a híres hajdani pécsi egyetemnek legalább romjait adja vissza a városnak és hazának. Ezen okból alapította és fejedelmi büszkeséggel javadalmazta a jogi és filozófiai karból álló akadémiát, mely hivatva volt örök időkre az egyház és haza javára szolgálni. A haza javára, mert Ciceró szerint (L. III. de Divin.) »nem tehetünk nagyobb és kedvesebbet a hazának, mint ha tanítjuk és neveljük az ifjúságot; oly időben különösen, mikor annyira süllyedt, hogy minden áron zabolázni és fékezni kell.« Tények tanúsítják, hogy nagyon is korunkra illenek e szavak. Különösen a magyar egyháznak fekszik érdekében, hogy napjaink mindenfelől özönlő istentelen elveinek s az innen származó erkölcsi romlottságnak hathatós orvosság, t. i. keresztény szellemű tudomány s ezen alapuló erkölcsi tisztaság álltassék szembe.

Kedvez ezen cél megvalósításának azon újabb mindenütt nyilvánuló törekvés, hogy belügyeink rendezésére önkormányzati jog adassék Magyarországnak katolikusainak is, minővel

tágas udvar horizontján, sehol, de sehol. A hadak egyszerűen átlépték a Rubikont s nincs immár mód, hogy azon egyhamar vissza is lépjenek.

És míg a kintin lugasa alól megindul a tartalékos tisztek csoportja, hogy végigegyze az első tábla d'hoite-t a tiszti étkezőben — addig csekélységünket határozottan furdalaj a lelkiismeret, hogy mindeddig egyetlen fő-, avagy mellékszereplőt be nem mutattunk a nyájas olvasónak.

Igérjük azonban, hogy következő énekünkben bekövetkezik majd ez is — természetesen csillag alatt.

A környéket bakkancsok kopogása veri fel, addig csöndes polgári lakok udvarán patogó beszédű hadiak tisztoztatják fegyvereiket, a cigányok erősen gyantáznak mindenfelé, a korszmárosok serényen készítik butellás borikat — egyszóval Kárpátoktól a derüs és kék Ádriáig oda a nyugalom, véget ért a házibéke és pangásra vált a szigorú takarékoság — kivételben, — mert hiszen küszöbön áll a hadak indulása. Indulás oda, ahol az ültetvények kímélése kezdődik, ahol kényelmesen berendezett otthon vár minden katonára és ahol nyugodtan alhatnak a dinnyés földek, meg a gyümölcsösök gazdái, szóval a dühös csaták színhelyére.

Ebből kifolyólag szünetet tartunk mi is és felhangojuk lantjainkat.

nemkatholikus polgártársaink már régóta bírnak.

E század végén kilencszázados évfordulóját fogja ünnepelni a magyar nép a katolikus egyházba való térésének. A tizedik század küszöbét nem léphetné át népünk kedvezőbb jelek mellett, mint ha megalapítja, azaz visszaállítja azon szent tudományok csarnokát, amelyek szellemének köszönhető, hogy annyi belviszálytól tépett, külső ellenségtől körülvevett és ostromolt, ezer csapásnak kitétt hazánk nemcsak sértetlenül maradt, hanem a kultura ily magas fokára emelkedett.

Mindezeket megfontolván, örömmre és vigaszomra szolgált az eperesi kerületek gyűlésein nyilvánult amaz óhaj, hogy az egyházmegyei papság kezdeményezésére önként vállalt évi adózás által alap létesítsék, mely egyéb, tanulmányi czélokra szánt alapítványokkal és adományokkal növelve Magyarország katolikusainak közös és forró óhaját, hogy t. i. katolikus egyetem álltassék, szerencsés megvalósításához közelebb vigye. A kerületek ezen óhaja itt-ott már tettekben is nyilvánult, amennyiben testvéreink közül némelyek a nevezett célra bizonyos évi összeg lefizetésére kötelezték magukat.

Csekély kezdete ez persze a nagy műnek, de annak áldásával, akinek dicsőségére szánuvannak, megsokasodnak és gyümölcsözővé válnak ez összegek. A folyamok, tengerek kis érből, csöppekből keletkeznek; a hegyek porsemekből állanak, az egyház Alapítója jóslata szerint, mustármagból annyira fejlődött, hogy ágait, amelyek alatt a népek pihennek, az egész föld kerekességére kiterjeszti; 12 szegény halászt választott Isten a földszínek megújítására.

Rajta, kedvelt testvérek! Lépjünk ki a tettek mezéjére. Tettekkel és nem sóhajjal, megpanaszszal kell a világ bajait eltávolítani, az emberek szívét és lelkét megújítani.

Nem sokat, hanem sokan adakozzatok félreitekből az Egyház és haza oltárára a közjó előmozdítása céljából és kortársaitok becsülését, az utókor hálás emlékezetét, mindenkiféle pedig a mindenható Isten bőséges kegyelmét nyeritek meg.

A nevezett célra irodámhoz küldendő adományokat minden év végén körlevelében fogom közölni s gyümölcsözés végett az egyházmegyei alapítványi hivatalnál a főtisztelendő káptalan gondjaira és kezelésére bizni.

Ünnepelő zenekedvelők.

A *Nagyvárad* *Zenekedvelők Egyesülete* tegnap d. u. 5 órakor hangversenyyel egybekötött dísz közgyűlést tartott, melyen két érdemes tagjának, *Réz Mihálynak* és *Mezey Mihálynak*, kik az egyesület érdekében igen sokat fáradoztak s annak alapítói közé tartoznak, — névnapjuk alkalmából nagy ovációt rendezett. Nagy díszes közönség volt ezen ünnepeltetés tanuja, a tanító-egyesület számos tagján kívül, ott voltak:

Auspitz Adolf, Bulyovszky József, Busch Dávid, Böszörményi Géza, Belezay Antal, Gábel Jakab, Istvánffy József, Jánosváry János, Jablonszky Emil, Kelemen Károly, Kornstein Lajos dr., Molnár Lajos, Mártonffy Zoltán, Szemes Imre, Szücs Izso, Sarkadi Lajos dr., Virányi Győző, Winkler Lajos.

Aberla Hermin, Busch Ilonka, Bodnár Jánosné, Békessy Piroška, Blander Sámuelné, Csereiné, Dús Lászlóné, Dús Piroška, Demetrovits Ilonka, Embor Ilona, Fehér Irén, Farkas Etelka, Fejér Gizella, Fényes Endréné, Fényes Márta, Fülöp nővérek, Gombay Jánosné, özv. Grunwald Henrikné, Gasperik Lajosné, Istvánffy Józsefné, Jakabovits Janka, ifj. Janky Antalné, Kunz Rózsika, Kovalik Jánosné, Makkay nővérek, özv. Majer Ferenczné, Mikusay Irén, Némegy Gáborné, Némegy Róza, F. Nemes Gizella, Ó Dezsóné, Oláh Jozsefa, Pillmann Auróra, Porcsalmy Sámuelné, Porcsalmy Gizella, Pataky Károlyné, Pernée Narcisz, Réz Mihályné, Rechten Bauer Zsófia, Raffayné, Szemes Ilonka, Schwartz Juliska, Szondy Erzsike, Stark Róza, Szpevár Ilonka, Szlafkay Erzsike, Tasnádi Róza, özv. Ternyeiné, Vaday Józsefné, Varga nővérek, Vemácska Erzsike.

Rövid megnyitó beszéd után *Sipos Orbán* az egyesület alelnöke indítványozta, hogy egy bizottság hívja meg az egyesület elnökét és igazgatóját az ünnepségre. A bizottság *Szählender Károly*, *Vomácska József* és *Stark Gyula* személyében azonnal eleget tett a meghívásnak és néhány percz múlva az ünnepeltek a jelenlévők zajos ováció között megjelentek az ünnepség helyszínén.

Az egyesület zenekara akkor rázendített Mendelsohn *Nászinduló*-jára. A szépen előadott zenedarabot a közönség zajos tapsokkal jutalmazta.

Bodnár János, az egyesület buzgó jegyzője lépett ezután az emelvényre és szép szavakban emlékezett meg az egyesület történetéről és az azt alapító *Mezey Mihály* és *Réz Mihály* érdemeiről, akiknek egyedül köszönhető, hogy Nagyváradnak ez a szép intézménye fennáll. Közben lerántotta a leplet az ünnepeltek igen szépen sikerült életnagyságu arczképeiről, amelyek *Zsunk Pál* nagyváradai fényképész műtermének válnak kiváló dicsőretére.

A lepel lehulása után a közönség újra szünni nem akaró éljenzéssel adózott az ünnepeltek érdemeinek.

Mezey Mihály szólalt föl ezután s meghatva mondott köszönetet a nem várt ovációkért és ünnepeltetésért. Kijelentette, hogy mint eddig, ezentel is Nagyvárad városának fejlődéséért és előrehaladásáért fog munkálkodni. Az egyesület virágzásáért mindent meg fog tenni s kérte a közönséget, hogy e munkájában támogassa.

Az élénk éljenzéssel fogadott szavak után *Réz Mihály* köszönte meg az ünnepeltetést, kezesetlen, őszinte szavakban és kérte továbbra is az egyesület iránt a nagy közönség jóindulatát.

Ezután *Aczel Ferike* és *Weisz Izidor*, a zeneiskolának két kis növendéke megkoszoruzta az ünnepeltek arczképét.

Sipos Orbán bejelentette, hogy az egyesület pártfogója, báró *Gerliczy Félix* táviratban fejezte ki sajnálatát, hogy az ünnepségen részt nem vehet. A távirat szövege a következő:

»Sajnálatomat fejezem ki, hogy nem lehetek otthon. Gondolatban részt veszek a megérdemelt ünnepelésben.«

Végül az egyesület zenekara adta elő a *Faust*-opera *Fantasie* című részletét.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Október 1. Papszentelés d. e. 7 órakor a székesegyházban.

Október 1. Kiskereskedők gyűlése.

* A várad esperesi kerület őszi gyűlése.

Tegnap tartotta őszi gyűlését a várad-ujvárosi plébánián a várad esperesi kerület papsága. A gyűlést megelőzőleg szent misét hallgattak a Szent László templomban. A tanácskozáson megjelentek: *Dencs János* tb. kanonok, esperesplébános, *Gábrily Lajos* szentszéki ülnök, dr. *Vucskics Gyula*, *Richter Jenő*, *Gresinszky Antal* plébánosok, P. *Kledorfer Lambert* és P. *Rogierius* kapuczinus atyák, *Makucz Ernő* zárdalelkész, *Krisztik János* káplán, *Pálffy Béla* hittanár, *Andrássy Péter* tábort segédlelkész, *Heiling János* tanulmányi felügyelő. Elnöklő esperes üdvözölte a megjelenteket s megnyitotta a tanácskozást, melynek folyamán *Heiling József* felolvasást tartott *Pádui Sz. Antal tiszteletéről*. Ezzel kapcsolatban tanácskoztak a lelkészek, hogy a szegények kenyerére befolyó adományokat minél célszerűbben kezelhessék és hogy igazán a szükségben levők és az arra érdemesek részesüljenek annak áldásaiban. Az iskolai és lelképásztori dolgokról folyt tanácskozás délből ért véget. Utána a később érkezett kerületi társakkal és vendégekkel ebédhez ültek, melynél felköszöntök hangzottak el a testvéries egyetértésre és a kerületi lelkészek együttműködésére.

* **A színház szerződése.** A színház építésére felügyelő bizottság a színház-építővel kötött szerződés egyes pontjaiban némely kikötéseket tett. *Dús László* városi főügyész a pótlások kiegészítésével elkészítette a szerződést s a vállalkozók: *Bimanóczy Kálmán*, *Guttman József* és *Rendes Vilmos* tegnap aláírták. Az építés erősen halad, mert a vállalkozók az akarják, hogy őszre a színház falazata teljesen készen legyen a tető alá. Már az első emeleti részen dolgoznak.

* **Kézimunka és francia tanfolyam az Orsolya-zárdában.** A helybeli Orsolya-zárda előjárósága alkalmat kíván nyújtani a helybeli intelligens szülők serdültebb koru leánykájának a kézimunka és a francia nyelvben való tovább képzésre. Miért is október 1-én kezdődő tanítással e leánykák, sőt nagyobbak részére is tovább képző tanfolyamot nyit; a tanítási idő 9—12 óráig tart; 9—10-ig francia nyelv, 10—12-ig pedig kézimunka. — Tandij: a francia nyelvet tanulók havonként 2 frtot; a kézimunkát tanulók pedig havonként 3 frtot fizetnek; a kettő együtt 5 frt. — Ez évben a kézimunka tárgya: fehérnemű szabás és varrás.

* **Ő Felsége elismerése.** A hivatalos lapnak a tegnapi száma egy királyi kéziratot közöl, amely *Pieret* lovassági tábornokhoz van intézve. *Pieret* tábornok a napokban ünnepli tényleges szolgálatának 60 éves évfordulóját. Ez alkalmából Ő Felsége működéséért s szolgálataiért köszönetét nyilvánította.

* **Mihály-nap a r. kath. képezdeben.** Tegnap este a Képző ifjusága *Oó Mihály* tanárkat hálás üdvözlésben részesítette. Két alkalmi énekkel tisztelték meg. Az egyik darab éneklése után *Kovács Lajos* (III. éves) hangzatos beszédben, érzéssel méltatta a nap jelentőségét. A tanár az egyház, király, haza szavakkal ajkán, végezte gyönyörű válaszát. Ezután előadták a másik darabot tapintatos pontossággal. Az énekek betanulása körül sokat fáradozott *Lehoczky József* (III. éves). A második ének végeztével az ünnepeket szívesen látta tanítványait, kik telt poharaikat szeretett tanárakra ültették, mi közben *Kriezer János* (II. éves) rövid, magasztos toasztot mondott.

* **Uj egyetemi tanárok.** Ő Felsége dr. *Róna Sámuel* egyetemi és dr. *Schaffer Károly* egyetemi magántanároknak az egyetemi nyilvános rendkívüli tanári címet adományozta.

* **Szent Mihály-napja.** Tegnap este már hét órakor csendültek meg a harangok, hirdelve, hogy ma már *Szent Mihály-napja* lesz. A régi jó öregeknek ilyenkor megborsózdott a háta, hiszen ez a nap volt a világ legkellemetlenebb foglalkozása, a költözökés napja. Hanem ma már megváltoztak a viszonyok. Az újabbkori emberek aztán megváltoztatták ezt a rendszert, hogy ne kellessen az ősz ilyen kellemetlen nappal kezdeni. Mert hisz a *Szent Mihály-napja* jelenti azt is, hogy itt az ősz.

* **A város kölcsöne.** Nagyváradi városának a rohamosan haladás kimerítette a pénztárát; a törzsvagyon tőkét elnyelte a Bazárszoros kisajátított és a színház építés s csak a rendes folyó kiadásokat bírják fedezni. A már elvileg elhatározott kölcsön ügyében dr. *Bulyovszky József* polgármester és *Ragány János* főszámvevő fennjártak a fővárosban. A pénzkérés eredményéről mélyen hallgatnak a városházán, ami valószínűleg annak a jele, hogy a kölcsön felvételre nem történt semmi biztató megállapodás. Hir szerint a nagy, négy milliós kölcsönről jó ideig szó sem lehet, a mostani pénzügyi viszonyok folytán. Kisebb,

pl. félmilliós kölcsönt kapna a város, de olyan méregdrágán, amely a multkori ajánlatnál is drágább. Így alig marad fenn más megoldás, mint vagy drága kölcsönt vesz fel a város, vagy 6%-os folyó számla mellett igénybe veszi a két nagyváradai pénzügyintézet által megszavazott s még fel nem vett 130 ezer frtot. Csakhogy ez is kevés ideig tart.

* **Mátyás király szülőháza.** Omlott-bomlott tavasszal a hatszázéves épület, melyben Hunyady Mátyás király először látott napvilágot. Kolozsvár város tanácsa megmentette a kegyeletnek az ódon épületet és restauráltatta. Időközben a tanács átengedte hosszabb időtartamra e házat az Erdélyrészi Kárpát-Egyesületnek, mely ott akarta elhelyezni az erdélyi etnográfiai muzeumot. Ezt a határozatot azonban felebbezés folytán a belügyminiszter feloldotta. Két ajánlatot tárgyaltak tegnap Kolozsvárott a város szakosztályi ülésén. Az E. K. E. és a történelmi ereklye-muzeum igazgatósága terjesztették be szerződési tervezetüket. Határozatra azonban nem került a sor, így csak annyi bizonyos, hogy a Mátyás-házat föltétlenül muzeum czéljára fogják felhasználni.

* **A kisiparosok a katonai szállításoknál.** A kereskedelmi és iparkamarák Nagyváradon tartott kongresszusa alkalmából élénken foglalkoztak azzal a kérdéssel, hogy miként lehetne a katonai szükségletek szállítását a nyomott viszonyok között levő kisiparosok részére biztosítani. Igen életrevaló eszméket vetettek fel s elhatározták, hogy a kormánytól lépéseket tesznek ez ügyben. Eddig ugyanis csak a nagy vállalatoknak volt busás hasznuk katonai szükségletek szállításából. Ugy látszik, némi hatása volt az e tárgyban már régebben megindított mozgalomnak, de hogy több eredménye lesz-e az eddigi ígéretésnél, a jövő mutatja meg, E tárgyban a kereskedelmi és iparkamara a következő értesítést bocsátotta ki:

Van szerencsénk az érdekeltekkel közölni, hogy a kereskedelmi miniszter megküldötte kamaránknak a közös hadsereg 1900. évi börtönmű ruházati és felszerelési czikkeiből a hazai kisiparnak juttatott rész szállítására vonatkozó árlejtési hirdetményt. Az illetékes miniszterium között történt megállapodás szerint jövőre a szóban levő szükségleteknek a kisiparosok közt való elosztását egy, e czélból egybehívandó bizottság meghallgatásával végérvényesen a keresk. miniszter fogja eszközölni. Az ajánlatok minden körülmények között 1899. október 31-ig, a kamarához nyújtandók be. Az árlejtési hirdetmény teljes szövege a kamarai irodában a hivatalos órák alatt megtekinthető. Ezenkívül betekinthezők még az összes feltételek s tudni valók a nagyváradai és a Bikarmegyében levő többi ipartestületeknél. Nagyvárad, 1899. szept. 28. A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara *Janky József*, elnök. Dr. *Sarkadi Lajos*, titkár.

* **A gyásznapi 50-ik évfordulója** elé ország-szerte nagyban készülődnek. Ujkori történelmünk leghatalmasabb és eseményekben legdusabb évének az 50-ik fordulóján volt immár alkalma a nemzetnek, hogy dicsősége, öröme és győzelmei emléket fénnyel ülje meg. Ám a gyász napja is közeleg, — a feketejegyű október 6-ika. Egy nemzet örömmünnepe amilyen impozáns, gyásza szintoly megdöbbentően nagy. *Arad* felé fordul az ország szeme a közel napokban, mert a kegyelet itt összpontosul, éppen ebben a városban, a hol a nagy tizenhárom mártírhálált halt, ezelőtt 50 évvel. És *Aradon* már meg is állapították a nagy gyásznappal hivatalos programját, a mely a következő:

Arad szab. kir. városi közönsége által az aradi tizenhárom vértanú emlékezetére tartandó gyásznappal sorrendje.

1. Gyülekezés a városháza előtt reggel 8 és fél órakor.

2. A városházától nyolcz és háromnegyed órakor együttes felvonulás a róm. kath. templomba.

3. Reggel 9 órakor gyászzistentisztelet.
4. Istentisztelet után együttes felvonulás a vértanúk szobra elé.

a) A Himnusz eléneklése.
b) A hősök emléksobránál. Óda, *Jókai Mórtól*. Szavalja * * *
c) Emlékkészéd. Tartja: *Csécsei Imre*.
d) A Szózat eléneklése.
e) A koszorúknak az emlékszobor talapzatához való letévése.

* **Az igazgató névnapja.** Dr. *Tóth Mihályt*, polg. fiu iskola igazgatóját a vezetése alatt álló tanári kar tegnap délelőtt 11 órakor kereste fel lakásán, hogy névnapja alkalmából szívből üdvözölje. A tanári kar érzelmeit s jókívánatait *Winkler Lajos* tanár tolmácsolta, melyet az ünnepeket meghatottan köszönt meg. Az intézet poéta pedellusa, *Katona Mihály*, versben tolmácsolta érzelmeit.

* **Lopás a színházban.** A szerdai utolsó előadás alkalmával a színházban egy előkelő hivatalnoknak a zsebéből ellopták az arany óráját. A rendőrségnek a tettest sikerült még a tegnapi napon elfogni *Siffert* Ede személyében, akit átadtak az ügyészségnek.

* **Elvesztette a vagyonát a börzén.** A börze már sok embernek hozott nagy vagyont, de még többet tett tönkre a meggazdagodás vágyától elkapott játsszasi szenvedély. Értésülésünk szerint utóbb több nagyváradai gazdag ember nagyobb összegeket vesztettek a börzén. Egyik tekintélyes nagyváradai ügyvéd, aki tavaly 80,000 frtnál többet nyert, most egész vagyonát elvesztette cukor és buza spekulációval.

* **Árverés vevő nélkül.** Nagyvárad városa szabadulni akar a rongyos épületeitől, a melyek alig jövedelmeznek valamit a városi pénztárnak. Ilyen két rongyos épület a wolfi- és hágó-korcsma. A wolfi-korcsmát már régebben elakarták adni, de nem akadt rá vevő, nem kell senkinek. Tegnap a hágó-korcsmát árverezték volna, de nem jelentkezett egyetlen vevő sem. A becsár 2200 frt, tehát olyan magas, hogy a városban is lehet ezért egy házat venni. Az utszéli korcsma virágzó kora lejárt, a mióta a vasuti közlekedés tönkre tette az országutak forgalmát.

* **Irodalom pártoló tolvajok.** Tegnap éjszaka a *Janky Antal* szőlőjében az üveges előszobába idáig ismeretlen tettesek behatoltak s elvitték az elvihető ruhaneműeket és a *Jókai* műveiből több kötetet. A rendőrség a nyomozást megindította a tettesek kipuhatolására, azonban idáig még kézrekeríteni nem sikerült.

* **A falu bikájának rémtette.** Szocseten az elszabadult falu bikája neki támadt *Dobroszki János* szocseti lakosnak, a ki gondtalanul mit sem sejtve haladt az utcán s midőn már szembe találta magát a bikával, nem volt lélekjelenléte, sem ideje, hogy elmenekülhessen előle. A dühös bika szarvát a szerencsétlen ember gyomrába döfte, feldobta a levegőbe s mire a községi lakosok előrohantak segítségére — már halva volt.

* **Színházi napilap.** Magyar Szinpad címűmel október elsején új színházi napilap indult meg *Márkus József* szerkesztésében. Az új lap egyedüli lesz a napilapok között, amely kizárólag színházi ügyekkel fog foglalkozni.

* **Diák-otthon a fővárosban.** A fővárosban felépítendő diák-otthon ügye, mely már oly rég vár a megvalósulásra, közelebb megoldást fog nyerni. Néhai gróf *Zichy Antal* főrendiházi tag ugyanis végrendeletében egyik budapesti palotáját a székesfővárosra hagyta, hogy ennek jövedelmét évenként különböző jótékony czélokra fordítsák. A diák-otthon felépítésén fáradozó általános egyetemi segítő egyesület most azzal a kéressel fordult a székesfőváros tanácsához, hogy gróf *Zichy Antal* házában engedjen át 10—15 szobát az egyetemen, amely a diák-otthon czéljaira saját költségén gondoskodik az otthonban elhelye-

zendő szegény egyetemi hallgatók ellátásáról. Ez lenne egyelőre a diák-otthon, amelyben 30—40 szegény diák találna nyugodt otthont. A tanács legközelebb fogja tárgyalni az általános egyetemi segítő-egyesület humánus kérését. Külföldön mindenütt vannak hasonló diák-házak, melyeket nagyrészt maga az állam emelt, egyrészt pedig közadakozásból létesült

* **A pestis gyógyítása.** A párisi Pasteur-intézet dr. Calmette vezetésével egy orvosi bizottságot küldött Oportóba, a pestis tudományos tanulmányozására. A bizottság tanulmányozása folyamán óriási jelentőségű felfedezést tett. Metchnikoff Eliehez, a párisi Pasteur-intézet egyik igazgatójához ma érkezett jelentésben egyike dr. Calmette konstatálja, hogy a pestisellenes-szérumnak, a melyet eddigelé csak mint óvószert ismertek, illetőleg csakis oltásra alkalmaztak, éppen olyan gyógyító hatása van, mint a difteritisellenes szérumnak. Az oportói pestisnek tehát ugye lehet az a haszna lesz, hogy az általa nyújtott alkalom révén szabadul meg végleg az emberiség ettől az évszázados nagy csapástól.

* **Dewey tengernagy otthon.** A győzelmes tengernagyot nem csekély aggodalom aggasztotta. A mikor, hosszú távollét után, pár nap előtt ismét hazája földjére lépett. Nem kellett ugyan hasonló sorstól tartania, mint legyőzött ellenfelének, Cerverának, a kit kedves honfitársai egyszerűen lecsuktak, de azért az ő helyzete is eléggé válságos volt. A vitéz tengernagyot ugyanis egy golyózáporból is veszélyesebb zápor fenyegette hazájában: valóságos csóközör, a minővel az amerikai hölgyek már egy másik híres katonát is megfutamtottak, Hobbson tudniillik, a ki utoljára is kénytelen volt a lelkesült honleányok őrző szeretőnyilvánulásai elől, — kik csókjaikkal csaknem megfojtották — egy félreeső falucskába menekülni. Dewey tengernagy ugyan túl van már a veszélyes ifju koron, teljesen ősz ember már, de ez nem biztosította őt az amerikai hölgyek túláradó lelkesedése ellen. Itt, a hol a családtagok és szerelmeseik közötti csókolózás hygienikus szempontból elítéltek, valóságos csóközör járva tört ki, a spanyol-amerikai háború óta. A hölgyek fiatalja és öregje egyaránt, honleányi dicsőségüknek tartják a katonák iránti tiszteletüknek csókkal adni kifejezést. Dewey sem kerülte el a zajos fogadtatást, melyet neki az amerikai hölgyek pusztán tiszteletből szántak. Hozzá tehetjük, hogy hősiessé állotta ki ezt is.

Válság a Kisfaludy-társaságban.

A Kisfaludy-társaságban, mint a *B. N.* írja, kiütött a mélységes válság a szerdai ülés óta, melyen a pártok közötti ellentét dühös vitában fejeződött ki.

Az ülés egyideig csendesen folyt felolvasásokkal, előterjesztésekkel, — midőn *Bartók* Lajos azt indítványozta, hogy a társaság október 6-án a vértanúk sirjára koszorút helyezzen s az ünnepélyen képviseltesse magát.

Gyulai Pál erre élesen kezdi bíráltni az indítványt s az újítók viselkedését. Szerinte a társaság sohasem elegedett politikába s célja egyedül a népirodalom művelése.

Bartók Lajos, *Bársony* István, *Dalmady* Győző erre kifejtik, hogy ez nem politika, hanem a nemzet hazafias megnyilatkozása és utalnak arra, hogy a társaság Kossuth temetésén képviseltette magát.

Gyulai Pál most már *Szász* Károlylyal együtt támadja az indítványt, az utóbbi nyugodtan, *Gyulai* Pál ellenben dühösen hivatkozik újra a társaság céljára és újra politikának minősíti azt, ha a társaság koszorút helyez az aradi vértanúk szobrára. Szerinte a multak véres tényeinek felelevenítése nem jó hatással van az Ausztria és Magyarország közti politikai viszonyokra.

Erre, hogy a mindinkább fokozódó hevességű vitának véget vessenek, egy közvetítő indítványt

tettek, hogy t. i. a koszorút ne a Kisfaludy-társaság, de a *Kisfaludy-társaság tagjai* küldjék, a mibe *Gyulai* Pál szintén nem nyugodott bele. dacára annak, hogy most már még hűséges fegyverhordozója, *Kozma* Andor is elhagyta és az indítvány pártolására kelt s azt szavazás útján nagy többséggel el is fogadták.

Gyulai Pál erre kijelentette, hogy ily körülmények között nem kíván a társaság élén megmaradni.

Valószínűnek tartják, hogy az elnök a legközelebbi ülésig benyújtja lemondását.

Elmentek.

Borongós arcuzattal kelt ma a nap. Fázósan libegtek a légben a krémes rétesre emlékeztető falevelek. Az elmulás szomorú képe mindenütt ott kísértett s a nagy természet (és vidéke) mind, de mind csak arról beszélt, hogy válunk, válunk kell a napfényes, ragyogó időszakról, bent vagyunk a vigasztalan hervadásban, a tél sóhajában, az őszben.

Innét van azután, vagyis mindez onnét van és eredt, mert immár bucsut mondtak a szellős bódénak azok is, akik életet, vért és *Sulamithot* hoztak pangásnak indult kicsi városunkba.

Tegnap reggel esett meg a közkívánat mellőzésével, de visszavonhatatlanul utolsó és bucsufüllépte a színészi és színésznőknek; fellépte a vasúti kocsik lépcsőjére, reggel 8^h 15'-kor.

Nem tagadom, ennek a fontos és messze kiható fellépésnek voltak előzményei is.

Igy mindjárt a gyülekezés maga volt a sokoldalúság. Akárhányan valának, annyiféle haczukában is valának és körülbelül annyiféle közlekedési eszközön és időközön és időpontban is érkeztek nap- és füstbarnította pályaházunkhoz.

A bájos szendék, a még bájosabb álszendék, a fűge társalgásiak és szobaczirozások általában szürke öltözetekben és fátyollal tüntettek. Mig a tragikák, komikák, tragikomikák és komitragikák, nemkülönben az anyák, másodanyák és jubiláns anyák fátyol nélkül, kevésbé szürkében. A társulat szigorú erkölcsére vall, hogy egyetlen olyan szende sem akadt, aki négyes fogaton tette volna meg a pályaudvarig vezető utat.

Többen azt is rebesgetik, hogy férfiak közül egyesek határozottan porköpenyben hivalkodtak, hogy *Nyárai* meg vala fészülködve s hogy a sugó nem panaszkodott szomjuságról, továbbá hogy *Bónis* arca sugárzott a megelégedéstől s hogy végül *Follinus* hangosan kaczagott, még pedig úgy, hogy ha—ha—ha!

Am ez lehet rágalom is, éppen úgy, mint azon állítás, hogy a pénztár tovaszállítása csupán 4 darab disz-ökör segítségével volt csupán eszközölhető.

A bucsuzó művésznők — és ezek végüdvözlésére megjelentek:

1. Az arany ifjuság részéről: *Róth* bácsi.
2. Az ezüst ifjuság részéről: *Szöke* Dezső, a ki ezen alkalomra kivételképpen fekete nyakkendőt és gyászt öltött.
3. A réz ifjuság részéről: Dr. *Bacchus* Ernő, szivbaj és művész-speciálista.
4. Ezeken kívül pedig számos katonaság és nép, nemkülönben pedig *Kassai* is, szalmakalapban.

A bucsuzó művészgárda tömör sósifli alakot formált és meghatva várta, mit hoz a jövő.

A honmaradók pedig, még inkább meghatva egy másik sósifli formáltak. Az ilyképpen alakult kérdőjelhez az inspeksiós rendőr képezte a punctumot.

Ah! de minden bucsunak vége szakadt.

8 óra 20 perczkor fűtyülve indult utnak a kolozsvári-gyors és ezzel a faktummal kapcsolatosan városunkra általában, nem egy pedig legeslegkülönösebben élénk szomorúság borult.

Szeretném — higyjék el — remegő kézzel ide írni, hogy: elmentek! de erre képtelen lévén, mit tehetek jobbat, mint azt, hogy ide írom ni:

— Vegyenek marónit!

Buhsy.

EGYESÜLETEK.

A »biharmegyei orvos-gyógyászati- és természettudományi-egylet. folyó évi október hó 1-én délután 5 órakor (Uri-utca, Akadémia) szak-ülést tart, melyre a t. egyleti tagokat ezennel meghívom. Tárgysorozat: 1. Dr. Konrád Márk: Kórboneztani készítmények bemutatása. 2. Dr. Konrád Béla: Gerincvelősértülés esete. 3. Dr. Mayer László: Tájékoztató fellépő golyvaesetek. Kelt Nagyváradon, 1899. szeptember hó 26-án. Dr. *Edelmann* Menyhért, egyleti titkár.

IRODALOM.

A Kisfaludy-társaság ülése. A nyári szünet után első felolvasó ülését tartotta tegnap a Kisfaludy-társaság, *Gyulai* Pál elnöklété alatt. Az első felolvasó *Dalmady* Győző volt, aki néhány újabb költeményét mutatta be. Ezek: »Zoborhegyen«, »Kapivár«, »A kerti ház« és »Régi barátémhoz.« Ezután *Hegedüs* István tartotta meg emlékbeszédét *Szász* Béláról a Kisfaludy-társaságnak a mult év nyarán elhunyt tagjáról, ki mint költő, műfordító tünt ki és a kolozsvári egyetem főállítása óta a bölcsészet tanára volt. Ezután rátért beszéde legérdekesebb részére: érdekes párhuzamba állította a magyar költészetet a nyugati népekével és kimutatja, hogy a valódi nagy költők bölcselmi műveltséggel bírtak. Nálunk a bölcsészetet kicsibe veszik.

A szép emlékbeszédet nagy tetszéssel fogadta a hallgatóság.

Utolsónak *Kozma* Andor szavaltta el »A kovács« című balladáját, melyet hosszasan megtapsolt a közönség. A felolvasásokat megelőzőleg *Beöthy* Zsolt főtítkárnak megemlékezett a nyáron lezajlott *Petőfi-ünnepségről* s a *nagyszalontai irodalmi ünnepéről*. A társaság mindenütt képviseltette magát, koszorút tett s emlékbeszédet mondott. Végül jelenti, hogy *Lévay* József száz forinttal az alapító tagok sorába lépett. A felolvasó ülés után zárt ülés következett. Itt elsőbbséget is megállapodtak abban, hogy a nagy gyűlésen *Berzeviczy* Albert tartja meg székfoglalóját, *Bársony* István pedig egyik novelláját olvassa fel. *Beöthy* Zsolt főtítkárnak terjesztette be ezután, hogy a társaság megbizta, hogy Erzsébet királynéről, tisztelet díj nélkül emlékkönyvet szerkeszteszen. *Mivel azonban nincs meg a kellő egyesítése? a megbízást el nem fogadhatja.* — *Tudomásul veszik.*

Az ügyrendbe beveendőnek határozták, hogy a társaság vagyona csakis irodalmi célokra és a társaság céljaira fordítandó. Megállapította az ülés, hogy az októberben tartandó jövő ülésen *Bartók* Lajos »Nemzeti színház, nemzeti dráma« czímen tart felolvasást. *Jakab* Ödön pedig egyik novelláját mutatja be. Élénk vitára adott alkalmat az a kérdés, hogy a Kisfaludy-társaság küldjön-e koszorút október 6-án az aradi tizenhárom vértanú sirjára. Végül elhatározták, hogy a társaság tagjai küldenek koszorút a vértanúk sirjára.

— **Arménia.** Magyar-örmény havi szemle. Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos Szongott Kristóf. Szeptember. Szamosujvár. Todorán Endre »Auróra« könyvnyomdája. 1899. A derék folyóirat legújabb füzeté igen gazdag és érdekes tartalommal jelent meg. Feszült figyelemmel olvastuk *Molnár* Antal dr. érdekes, eleven utleírását, melyben Orosz-Örményországban töltött idejét eleveníti föl olvasói előtt. *Karabálissa*, *Alexandropol*—*Ávi* szerepelnek a jelenlegi közleményben. Fájdalmas megütközéssel értesültünk belőle, hogy az orosz kormány az örmény iskolákat bezáratta s így e derék keresztény nép egyik életerét kötötte le. Az örmények saját állomása szerint legjobb dolguk a »rettenetes« Miklós cár s a komor, de vallásos s ebből folyólag lelkiismeretes III. Sándor alatt volt. Megfoghatatlan, hogy a különben oly szelid II. Miklós eltűri kormányának ily égbekiáltó depotizmusát. Érdekes reflexiókat fűz a

kiváló író a tífli-karsi vasut építéséhez, melynek célja az orosz hatalom előnyomulása Persia és India felé. A második közleményben a tudós és fáradhatatlan szerkesztő ismerteti *Abázá Aphánásievits* Viktor orosz tábornok legújabb munkáját *»Örményország történelme«*, mely nagy jóakarattal van írva tudományos becse mellett. Nikolajevits Mihály nagyhercegnek, Kaukázia volt kormányzójának van ajánlva. Vajha lenne némi eredmény az elnyomott vértanu nemzet javára. *»A bécsi mechtanisták emlékkönyve«* cím alatt Esztegar László folytatja és befejezi cikksorozatát, vázolván és méltatva a mechtanista nyomda nagyszerű egyházi kiadványait, melyeknek sorozata 1824-ben kezdődik s melyekről Mayer dr. a bécsi könyvnyomtatás historiographusa is a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik. Kiemeljük még a füzet gazdag tartalmából *Szamosújvár monographiája* 11-ik folytatását, melyben a jeles szerkesztő az örmény metropolis jelen századbeli külső csinosodásáról számol be. A kisebb közleményekben természetesen *Csetz* János nyugdíjaztatása ügyéről számol be, vajha minél előbb magyar földön teremne az agg vitéz! Kiváló örömmel regisztrálja végül a 80,000 nestoriánus katolizálásáról szóló hirt s a magyar vallásosság óhaját füzi hozzá. Álmodtam szépet gyönyörűt! Petőfi verse jut eszünkbe. A jeles folyóirat ára egész évre 4 frt.

Az Aradi tizenhárom. (Hamvay Ödön könyve.) Október hatodikán lesz félszázados évfordulója annak a gyászos eseménynek, hogy a szabadsáért küzdött honvéd sereg diszeit Aradon a zsarnoki önkény kivégeztette. Tizenhárom dicső tábornok halt e napon vértanuhalált a szent ügyért, melynek zászlaját diadalról-diadalra hordozták a hősök, míg az északi zsarnok nyers ereje és egy nagyravágyó ember gyalázatos árulása sárba nem tiporta a győzelmes trikolorat. A szomorú nevezetességű évfordulóra Hamvay Ödön, a fiatal írógárda egyik tehetséges tagja, megírta a dicső vértanuk és a gyászos nap történetét. Hosszu, alapos kutatások eredménye ez a könyv, melyből híven megismerjük a halhatatlan hősök egész életét, a gyászos nap történetét és a világi fegyverletél szomorú következményeit. Sokat irtak már erről a tárgyról, de Hamvay könyve mégis számos értékes adattal gazdagítja az október hatodik és azzal összefüggő események irodalmát. Az egymással néha homlokegyenest ellenkező egykorú leírásokból igen nehéz eligazodni és csak széleskörű kutatások után lehet a tiszta valóságot kiválasztani. Ezt a dicséretes munkát végezte Hamvay Ödön, mikor most a félszázados évforduló alkalmából a helyes világításban ismerteti meg a szomorú eseményeket. A legnagyobb részletességgel, hiteles adatok egész halmazával írta le a vértanuk élettörténetét, a magyar foglyok és különösen a vértanuk börtöni életét, a vértörvényszék üléseit, az ítéletet (melynek hiteles szövege magyar fordításban itt jelenik meg először), a vértanuk utolsó óráit, a vérlázító kivégzést és a kivégzés után lefolyt eseményeket.

Mellékletül még a szabadság többi aradi vértanuinak és a Pesten kivégzett szabadsághősöknek történetét is tartalmazza a tizenhárom vértanu könyve, mely mindenképpen méltó a nagy eseményekhez és megérdemli, hogy egy magyar család asztaláról se hiányozzék. A könyv a tizenhárom vértanu arcképén kívül több szépen sikerült képet tartalmaz, a borítékra pedig Aczél Henrik jeles festőművész festett gyönyörű alegóriát. A 15 ívre terjedő könyv, melynek kiállítása Légrádi testvérek nyomdáját dicséri, Deutsch Zsigmond és társa (Dorottya-utca 9. sz.) kiadásában jelent meg és kapható az ország minden könyvkereskedésében. Ára füzve 1 frt 20 kr., diszes kötésben 2 frt.

Igazságszolgáltatás.

A vigyázatlan anya büntetése. Még a télen történt Beél környékén egy kis tanyán, hogy *Mihucz* Péterné egy délután elment vizért a jól távol levő patakhoz. Az asszony mielőtt eltávozott volna, kis kilencz hónapos gyer-

mekét, *Flórá*t a tüzhelyhez közel a földre tette, azután bezárta rá az ajtót s így távozott el. Míg az asszony távol volt, az alvó gyermek felébredt s mert fázott, közelebb húzódott a tüzhelyhez. Amint a gyermek a tüzhelyhez ért, egy parázstól a ruhája tüzet fogott s mire a szomszédok észrevették, úgy összeégett, hogy pár órai kínos szenvedés után meghalt.

A gyermek sirását legelőször *Barna* Mihály hallotta meg, aki talán még idejekorán megérkezett volna, hanem az ajtó bevolt zárva s míg ő az ajtót kifeszítette sok idő telt el s a gyermek megégett.

A helybeli törvényszék tegnap vont a felelősségre az anyát, aki sirva mondta el, hogy szegény asszony és így nem tudott senkit sem elküldeni a vizért s magának kellett azért elmennie.

A törvényszék a kir. ügyész indítványára bűnsnek mondta ki *Mihucz* Péternét gondatlanságból okozott emberölés vétségében s ezért ítélte három napi fogházra.

Az ítélet jogerős lett.

Hivatalvesztésre ítélt anyakönyvvezető *Kutalek* Arthur jobbágyi-i körjegyző a múlt év őszén férjhez adott egy tizenhét éves árva leányt, pusztán a leány gyámjának a beleegyezésével, holott e házasságra a gyámhatóság engedélyét kellett volna kikérnie. Az anyakönyvvezető jegyző emiatt a törvényszék elé került, mely őt családi állás ellen való vétség elkövetése miatt, az állami anyakönyvi hivatal elvesztésére és 25 forint pénzbüntetésre ítélte. Az ítéletet a tábla, valamint ma a királyi kuria is helybenhagyta.

A nagyvárad kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Urbán Adolf.*

- 2687. Borza Ilie s társa gyilkosság.
- 2718. Birta Ferencz zsarolás.
- 2761. Vasvári Gyula és társa lopás stb.
- 2763. Mangra László sikkasztás.
- 2797. Zalányi Jánosné testisértés.
- 2932. Nemes Sándor és társa személyes szabadság sértés.
- 2953. Pipa Gyiska s. t. testisértés.
- 2954. Nedeszk Mihály s társa magánlaksért.
- 3018. Czukur Józsefné lopás.
- 3048. Oros János lopás.

Előadó: *Poynár Dénes.*

- 2721. Venczel Rebeka gondatlanságból okozott emberölés.
- 2728. Czervid József és társa közokirat hamisítás.
- 2731. Illés P. József tüzvész okozás.
- 2738. Morgován György és társa hatóság elleni erőszak.
- 2739. Berkovits Herman hatóság ell. erőszak.
- 2762. Sicher Hermann s. t. sikkasztás.
- 2490. Hajzer Balázné magánlaksértés.
- 2714. Mészáros István és társa testisértés.
- 2823. Vanadinyacz Jovánné sikkasztás.
- 2851. Polgár Ignác lopás.
- 2935. Szaory Györgyné és társa rágalmazás.

TANUGY.

A dadogó és hebegő egyének oktatása. Értesítjük az érdekelt szüléket, hogy *Vaday* József községi isk. igazgató a hibás beszédűek okleveles tanára, a dadogók és hebegők oktatását október 1-én megkezdí s jelentkezéseket még mindig elfogad. A tandíj minimális. Őt, hat tanuló fizetheti az óradíjat s egyszerre vehet oktatást. A teljesen vagyontalan szegények oktatása érdekében a napokban adott be *Vaday* kérvényt a városi tanácshoz, amelyben ismételtén kérelmezi a miniszterileg szabályozott ingyenes és pótdíjas cursusok felállítását s ezek vezetésére a legesekélyebb díj

mellett ajánkozik. Reméljük, hogy a nemes ügy érdekében tett föllépését siker fogja kísérni. A szegénysorú hibás beszédű gyermekekre nézve a beszédtanulás fontosabb, mint maga a mindennapi iskola is. A községi iskolaszék bizonyára támogatólag fogja kísérni *Vaday* kérvényét, hiszen a szerencsétlen hibás beszédűeknek nincs más hivatalos szószólója, mint az iskolaszék.

SZINHAZ.

A pörös Sulamith.

Tegnapi számunkban közzöltük *Beöthy* Lászlónak, a Magyar Színház igazgatójának nyilatkozatát a Sulamith pörének ügyében. Most *Donáth* Edének az ó-budai szinkör karmesterének nyilatkozatát adjuk az alábbiakban:

Beöthy László ur nyilatkozata egészben véve téves értesítésen alapszik. Mert a Bárd Ferencz és testvére, vagy akár a Zipser és König zeneműkereskedésében található *»Sulamith«* hangjegyek, melyek Lembergől származnak, csak azon melódiák lekottázásai, melyek *Donáth*nak is alapul szolgáltak. De hogy ezen melódiák sem nem azonosok, sem nem merítik ki a Kisfaludy-társaság *»Sulamith«*-jét, legjobban dokumentálja, hogy Bárd Ferencz és társa és Zipser és König szükségesnek tartották *»Sulamith«*-ot *Donáth* feloldozásában, külön kiadni.

REGÉNY-CSARNOK.

A mátészalkai szinidény vége.

Írta: *E. Kovács Gyula.*

6

— Azt tudod, hogy apádat is ismerem. Ő Ecsedről sokszor bejár ide. Épen itt Görbénél is találkoztam vele nem egyszer, mióta itt színészkedel. Hallotta, hogy jó vagyok, hogy segítetek egygyel-mással. Mióta ezt megtudta, mindig felkeres, ha benn van, mindég kér, hogy ne dédelgesselek, ne segítsék semmivel, hagyjunk mindnyájan magadra (sok ismerősöm volt. Szalkán.) Hadd verjen haza a nyomoruság, a koplalás. Egyszer próbáltam kibékíteni veled és pályáddal. Engemet is lehordott. Láttam, hogy lehetetlen részedre nyerni. Abbahagytam a dolgot. S most minden kérelmére igennel, biztatással felelek. Hanem most az utolsó percekben kimondom, a mit eddig mind magamban visszafojtva tartottam.

Szem és fül lettem.

— A te apád egy eszes, vialis ember. Hatalmas szónok, vagy valami nagy prókátor vezett el benne. Örökös kár, hogy fatúra kárhóztatta magát. Neki is épen úgy el kellett volna szöknie apjától, mint elszöktél tőle te, hogy eszéhez illőbb, világiasabb pályát teremhessen magának. Ne hallgass reá fia! Én mondom neked. Haza ne menj. Hadd haragudjék, majd megbékél egyszer. Egy kis harag, egy kis bosszusság nem árt meg az ő vas erejének. Anyádnak írj gyakran. Biztasd.

Beszélek veled én is. Végtelenül szeret, könyvnyü lesz megvigasztalni. Hanem aztán azt mondom neked, hogy tanulj; hogy korhelységgel ne öld magad. Mutasd meg apádnak, a világnak, hogy igazad volt, mikor elszöktél. Légy nagygyá! Légy az, a mi a rokonod. Egressi. Gábor, vagy Szentpéteri Zsigmond. Írj azoknak. Juss akárhogy Pestre. Csináld a sorod. Légy művész. Ne feledd, hogy ha azzá nem teszed magad, minden vád csak reád háromlik. S mily szegény lesz, ha azt hirtelik, hogy csak rajtad mult, tőled függött, de te elhanyagoltad, semmivé tetted magadat.

Kimondhatatlan boldoggá tett e jóakarattól, szeretettől lángoló beszéd. Hálálkodásra készültem, midőn Fehér Károly direktorom megmozdult a kanapén, megdörzsölte szeméit s rövid kászolódás után ott zakatolt mellettem.

— No diák! Most már igazán — egy kettő — kocsi! Ránk esteledik — menjünk!

— Fejér ur! menni most? most, mikor a legboldogabb embernek érzem magamat a világon. Ha hallotta volna, mit beszélt itt épen most Károly barátom. Képzeld! biztat, hogy csak maradjak színész. Haza ne menjek. Nem megyek, itt maradok!

— Diák, ne bolondozz! Itt hagylak. Megbánjátok. Messzi lesz Szalkáról Ungvárra gyalogolni.

— Nem bánom akármilyen történik. Hagyjon itt, ha akar!

— Ám lássátok. Én megtettem kötelességemet. Megyek. Kezet szorított Lebóval s kimentem.

Eszembe sem volt, hogy megtegye azt a csufot rajtunk, hogy ott hagyjon. Ijesztget, gondolám. De kitől, mitől, ijedt meg egy olyan hős színész, a ki színlaphordó is volt egyszermind, különösen akkor, ha zsebében a bucsuzóból még 14 pengő forint készpénz találtak.

Elkezdtém áradozni, kifogyhatatlankodni Lebó barátomnak. Fogadkoztam, hogy tanulok, nemcsak szerepeimet, hanem idegen nyelveket is.

Gerő nem hederített semmire Maga elé hajoltan merült az álmok országába, elszenderedett. S még most is ott szenderegne talán s még magam is ott eszeveszetteskedném, ha Görbe Mócsi ránk nem nyitja az ajtót s aggodalmasan nem kérde, hogy jön-e még az urak számára egy kocsi? Mert az az egy, melyen Fejér direktor ült — az már legalább egy órája, hogy elment.

— Lehetetlen!

— Biz a meglehet pajtás. S így bizony jobb is, ha csak reggel indultok.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Hegedüs miniszter Fiumében.

Fiume, szept. 28. Hegedüs Sándor kereskedelmi minisztert október 10-ére ide várják. (M. T. I.)

Az osztrák kormányválság.

Bécs, szept. 28. (Saj. tud. táv.) A jobboldali körök határozottan beszélnek, hogy *Gautsch* br. megbizatik a kabinet alakításával.

Zmejanovics kitüntetése.

Versecz, szept. 28. (Saj. tud. táv.) *Zmejanovics* verseczi püspököt — mint hírlík — banjalukai metropolitává fogják kinevezni.

A kassai színház megnyitása.

Kassa, szept. 28. (Saj. tud. táv.) Az új színház megnyitó ünnepe ma folyt le, mely a város egész lakosságát lázba hozta. A megnyitó előadásán annak emlékére, hogy az első szemétyzet Kassáról származott, a Nemzeti Színház személyzete játszik s a szereplők nagy ovációkban részesültek.

Személyi hir.

Bécs, szept. 28. Merveldt gróf helytartó Csehországból ide érkezett. (M. T. I.)

A belgrádi összeesküvés.

Belgrád, szept. 28. Megbízható forrásból hírlík, hogy az ostromállapotot legközelebb megszüntetik. Pasics ma délelőtt kihallgatáson volt Sándor királynál és megköszönte neki a kegyelmet. (M. T. I.)

Az árvíz.

Apatin, szept. 28. (8 óra 30 perc.) A víz még mindig árad. A téglagyári töltés 8 órakor beszakadt. A veszély nagy. A kár kiszámíthatatlan.

Apatin, szept. 28. (9 óra 40 perc.) Apatin községet és környékét óriási veszedelem fenyegeti. A téglagyárak már teljesen víz alatt vannak. A községet nyulgáttal igyekeznek megmenteni. (M. T. I.)

A Dreyfus-ügy.

Páris, szept. 28. Az Echo de Paris jelentése szerint Desmichel dragonyos százados Compiègneben, mikor legénységének Galliffet hadügyminiszter napi parancsát magyarázta, ezt mondta:

— A miniszter azt akarja, hogy felejtsek el az inzultusokat. Reméljük, hogy jövőre meg tud majd védeni azok ellen, a kiknek inzultusait eddig semmibe sem vette. Nem érthetünk vele egyet abban, hogy magunknak kell magunkat megvédenünk.

Páris, szept. 28. Galliffet hadügyminiszter levelet irt Picquartnak, a melyben azt mondja, hogy a saját kérelmére megindított vizsgálat azt eredményezte, hogy a hírszerző iroda vezetéséhez, a mig Picquart volt a főnöke, a legcsekélyebb gyanu sem fér. (M. T. I.)

Halálozás.

Bécs, szeptember 28. Rittner volt miniszter tegnap este Hietzingben meghalt. Rittner régóta tüdővészben szenvedett, de az orvosok nem tartották állapotát közvetlenül veszedelmesnek. Tegnap vérömlés állott be, a mely a beteg halálát okozta. (Magy. Táv. Ir.)

Bányamunkások sztrájkja.

Páris, szeptember 28. A lapok jelentése szerint Schneider bányatulajdonos visszautasította a sztrájkolók összes követeléseit. Az Echo de Paris attól tart, hogy Schneider és a sztrájkolók között teljes szakításra kerül a dolog.

Transzvál.

London, szept. 28. A Timesnek jelentik Pretóriából 26-iki kelettel: Az angol kormány legutóbbi táviratára adandó válasz még tanácskozás tárgya. Egy erős párt arra unszolja a kormányt, hogy azonnal döntsön. Háboru esetén az angol alattvalók számára bizonyos hátridőt tűznek ki, a melyen belül az országot el kell hagyniok. Azoknak, a kik az országban akarnak maradni, erre nézve kérvényt kell beadniok, a melyet tárgyiagosan meg fognak vizsgálni.

Johannesburgból jelentik a Timesnek 26-iki kelettel: A transzváli kormánynak befolyásos hivatalnokai magánbeszélgetésben még most is valószínűnek mondják, hogy az ellenségeskedés egy héten belül megkezdődhetik. A mult év folyamán a johannesburgi zászlóosztást házában 4000 fegyvert és nagymennyiségű lőszert osztottak szét abburgherek között.

London, szept. 28. A Daily Telegraphnak jelentik Fokvárosból 26-iki kelettel: Egyre szaporodnak a bizonyítékok, a melyek arra vallanak, hogy a németalföldiek összeesküvést szőnek a dél-afrikai angol uralom ellen. Azt hiszik, hogy Oranje szabad államnak is van része az összeesküvésben. Kétségtelennek tartják, hogy a szabad állam kormánya háborura törekszik. Az északi kerületben lakó búrok közül valószínűleg sokan fognak csatlakozni földijeikhez.

Bloemfontein, szept. 28. Az oranje törvényhozás utasította a kormányt, hogy minden eszközzel kísérelje meg Transzvál békéjének biztosítását, Oranje szabad állam becsületének és függetlenségének sérelme nélkül. A törvényhozás továbbá annak a nézetének adott kifejezést, hogy a háboru bűn volna és kimondta, hogy akármilyen történik is, a szabad állam híven teljesíteni fogja minden kötelességét, a melyet a két ország között fönálló szövetség Transzválal szemben reá ró. (M. T. I.)

Dél-amerikai hírek.

London, szept. 28. A Times-nek jelentik Montevideóból: A kamara elfogadta a montevideói új kikötő tervének technikai részét. A pénzügyminiszteren és a közmunkaügyi miniszteren kívül a kereskedelmi miniszter, a belügyminiszter és a külügyminiszter is lemondott az elnökkel való személyes differenciák miatt. Az új minisztereket még nem nevezték ki.

Carracas, szept. 28. A fölkelők bombákkal megkísérelték a külügyminiszterium épületének levegőbe röpítését. (M. T. I.)

A szmirnai földrengés.

Konstantinápoly, szept. 28. A szmirnai vilajetben pusztított földrengés alkalmával az ideérkezett részletes jelentések szerint néhány száz ember vesztette életét. Több ezer ember hajléktalan. A kárt két millió forintra becsülik. Itt és Szmírnában bizottságok alakultak, a melyek gyűjtést indítottak a károsultak javára. A szmirnai váli a vilajet belsejébe utazott. A földrengés középpontján, Szerekoj vidékén, Hieropolisz és Laodicsa között, a hol már az ó-korban is heves földrengések pusztítottak, folyton földindulást éreznek. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. szept. hó 26-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 7.40—7.70. Kétszeres buza 5.70—6.10. Rozs 5.60—5.90. Arpa 4.80—5.20. Zab 4.60—4.80. Tengeri: 4.50—6.—. Borsó 14.—. Lencse 15.—. Bab 6.20. Köleskása 11.50. Burgonya 1.35. 100 kiló lángliszt 14.50, zsemlyelisz 14.—, fehérkenyér liszt 13.—, barnakenyér liszt 12.—, széna fuvarral 1.80, szalma 50. Szalonna 54.—, 6 kiló zsúp-szalma —06, 150 dkg alom-szalma —03. 1 köbm. bükkfa 3.20, tölgyfa 3.—, cserfa 3.35. 100 kiló marhahus 48.—, öntött gyertya 46.—. Lámpaolaj 44.—. 1 liter ó-bor —60. Uj-bor —44. Pálinka —32. Szilva pálinka —85. Szesz 95.—. 1 mm. kósó 10.70 nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 32.—, szappan 25.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 34.—, új bor 26.—, mész 1.10, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 10.—. köles —.—. repce —.—, dió 14.—, mogyoró —.—, aszalt szilva —.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —.—, szalonna 60, sertéshus 52, juh-hus 32, veres hagyma 8, fog-hagyma 25, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 10. Egy liter kóolaj 20, 1 mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1899. évi szept. 26-ról. Tiszta buza körülbelül 2100 hltr, kétszeres buza 600 hltr, rozs 1000 hltr, arpa 700 hltr, zab 800 hltr, tengeri 600 hltr, burgonya 900 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 70 drb, félhizott 95, sovány 135, süldő 240, malac: 360, hizott marha 20, jármás ökör 550, fejős tehén 300, borju 280, bivaly 13, juh és kecske 180, ló 315.

Marha ártáblázat 1899. szeptember 26-ról. Egy pár első rendű jármás ökör 320—340, egy pár másodrendű jármás ökör 245—285, egy pár

harmadrendű jármás ökör 130—230, 1 drb fejős tehén 55—110. 1 drbvágó ökör 250 kgr. 72—90. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 50—75, 1 drb. veres borju 12—20, 1 drb. fél éves borju 18—24, 1 drb egy éves borju 23—32, két éves borju 33—64, 1 drb hizott sertés 43—75, 1 pár fél éves 20—24 1 pár egy éves sertés 33—44, 1 pár két éves serés 45—70, egy drb igás ló 60—120, 1 pár ökörbőr 16—21, 1 pár tehénbőr 12—16, 1 pár bojubőr 5—8, 1 pár ló bőr 6—10.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A „Tiszántul” eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 28.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	368. 1/2
Magyar hitel	372. 3/4
Allamvasut	339.—
Rimamurányi	336. 1/2
Magyar jelzálog	235.—
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	251. 1/2
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Délivasut	65.08

Határidők.

Budapest, szeptember 28.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 35,000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztek.

Buza októberre	8.29
Buza áprilisra	8.73
Tengeri szept.	5.04
Új tengeri	5.08
Rozs okt.	6.61
Zab okt.	4.92
Káposzta, repce, aug.	11.80

B é c s, szeptember 28.

Az irányzat csendes.

Osztr. hitel	869.60
Magyar hitel	874.75
Allamvasut	840.75

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. szeptember 28-án

Magyar aranyjárdék 4%	117.—
Magyar koronajárdék	95.10
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,00%	120.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,10%	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	93.76
Italmérségi jog megváltási kötvény	99.40
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	140.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	99.75
Osztrák járdék papirban	99.75
Osztrák járdék ezüstben	117.75

Osztrák járdék aranyban	100.—
Osztrák korona járdék	137.—
Osztrák államsorsjegyek	905.—
Osztrák magyar bankrészvény	873.—
Magyar hitelbankrészvény	868.30
Osztrák hitelintézeti részvény	330.—
Párisi vista	957.—
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	58.97
Németbirodalmi márka	120.70
London vista	49.75
20 márkás arany	11.76

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Új festék gyári raktár!

GALLOVITS M.

N.-Várad, Nagyteleki u. 532 sz. saját ház

A SZOBAFESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és kocsilackok.

BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ ECSETEK

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár szoba-padló-lackokban, 5-féle színben, egy 1 kilós doboz ára 75 kr. Spiritusz szobapadló-lackok citromsárga, narancssárga és ockersárga színekben, a melyek befestés után 1 óra alatt tökéletesen megszáradnak 1 kiló üvegben 1 frt.

Denaturált szesz kapható legolcsóbb árban.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

Figyelmeztetés! Az üzlet nem a Szent László piac-téren hanem Nagy Teleky-utca

532. sz. a. van, a Biharmegyei Kereskedelmi Banktól a második ház.

716 34—50

Legolcsóbb bevásárlás!

Alkalmi vétel! Olcsó eladás!

A t. cz. közönség tudomására hozom, hogy a helybeli piacon Bémer-tér (Lévay-palota) volt Haraszti-féle áruraktárt megvettem és azt saját cégem alatt eladásra hozom.

Raktáron vannak: gyönyörű ruhaszövetek és selymek, diszkellékek és bársonyok, szőnyeg és függönyök, női és férfi fehérneműek, zsebkendők és harisnyák, továbbá férfi nyakkendők, esőernyők, kitűnő keztyűk.

A felsorolt árucikkek szigoruan szolid, olcsó szabott árak mellett kaphatók. — Számos látogatásért esedezik

kiváló tisztelettel

Flegman Ármin.

Zöldfa-utczai üzletemben

női- és leány felöltők

rengeteg választékban kaphatók.